

on. Aikoinaan sen tarkoitus oli minulle selväkin selvempi: omat vanhempani eivät saaneet määrätä, mitä mieltä olen asioista, mutta toisaalta minulla ei ollut myöskään oikeutta pakottaa omia lapsiani omaksumaan käsi-tyksiäni. Päivi Singon ja hänen hengenheimolaistensa käsissä tämä tunnuslause on saanut uuden sisällön: sinun lapsesi eivät

ole sinun, vaan viranomaisten, jos annat meille riittävän aiheen. Ja sen jälkeen, kun ne ovat ”meidän”, niin sinun täytyy vakuuttaa meidät siitä, että ”huolestamme ja hätämme” on aiheeton. Äläkä kuvittele, että sillä pikku-seikalla, että olet synnyttänyt kyseisen lapsen, on mitään merkitystä asian kannalta. Sehän on vain ”biologinen veriside”. Tässä

kirjoituksessa ei ole mahdollista pohtia, mitä muuta vanhemman ja lapsen suhde oikein on, totean vain, että on erittäin vaarallista, jos lastensuojeluviranomaisten keskuudessa se nähdään vain jonkinlaisena lapsen edun vaihtoehtoisena toteuttamisen muotona.

J. P. ROOS

YKSINKERTAINEN MATEMATIIKKA JOHTAA HARHAAN ALKOHOLIVEROLASKELMISSA

Osastopäällikkö Pentti Karhu STTV:stä valottaa (Yhteiskuntapolitiikka 5/2001) alkoholiveron alennusten verokertymän vaikutuksia ”yksinkertaisella perusmatematiikalla”. Hänen johtopäätöksensä on pelkistäen seuraava: pienillä veronalennuksilla ei ole juuri vaikutusta alkoholien matkustajatuonnin hillitsemisessä, ja koska suurillakaan ei pystytä takaamaan sitä, että valtion alkoholitulot säilyisivät nykytasolla matkustajatuonnin kiintiöiden käytännössä poistuessa, ei EU-vertailussa huipukorkealle alkoholiverollemme kannata tehdä mitään – ainakaan ennen ”kipurajaa” ylittymistä.

Alkoholiveron alennustarvetta määritettäessä lopputulos riippuu tietenkin ratkaisevalla tavalla määrittäjän priorisoinnista eli siitä, painottuuko siinä alkoholipoliittinen, valtiontaloudellinen vai työllisyyspoliittinen näkökulma.

Painotuksista riippumatta

Karhun käyttämä matematiikka on aivan liian yksinkertaista. Siinä nimittäin unohdetaan, että alkoholiverokertymä tulee kaikissa vaihtoehtoisissa alenemaan nykytasosta. Jos verojamme ei lasketa, ulkomainen halpa alkoholi syrjäyttää kotimaassa verotettavaa kulutusta. Jos taas veroja meillä kevennetään ulkomailta verotetun alkoholien kulutuksen kasvun hillitsemiseksi, on siitäkin seurauksena verokertymän aleneminen.

On siis harhaanjohtavaa verrata alkoholiveron alentamisen jälkeistä verokertymää tähänhetkiseen kertymään, joka oli vuonna 2000 jopa Karhun ilmoittamaa suurempi eli arvonlisävero mukaan lukien noin 11 miljardia markkaa, vaan vertailu on kohdistettava siihen todennäköiseen verokertymään, joka saavutettaisiin nykyisellä verotasolla tuontikiintiöiden poistuttua.

Karhun edustamalta, jokseenkin puhtaasti alkoholipoliittisel-

ta eli kulutuksen ja haittojen kasvun ehkäisemisen kannalta saattaisi lyhyellä tai keskipitkälläkin aikavälillä olla perusteltua säilyttää alkoholiverotus tuontikiintiöiden poistumisesta huolimatta nykytasollaan. Kulutuksen ja haittojen lisääntymiseltä ei tällöinkään tuonnin voimakkaasti kasvaessa välttyttäisi. Kokonaiskulutuksen kasvu olisi kuitenkin ilmeisesti jossain määrin hitaampaa kuin vaihtoehtodossa, jossa vero saatettaisiin asteittain tuontimahdollisuuksien lisääntymisen tahdissa EU:n keskimääräisen tason tuntumaan.

Tällä tavoin toteutetun alkoholihaittojen kasvun lievän jarruttamisen hinta muodostuisi kuitenkin kohtuuttoman korkeaksi. Se tietäisi valtion veromenetysten ja negatiivisten työllisyysvaikutusten ohella alkoholiin liittyvän rikollisuuden vuorenvarmaa kasvua, jolta veron sopeuttamisen vaihtoehtodossa välttyttäisiin tai jota voitaisiin jopa vähentää nykytasosta.

Karhu myös unohtaa mainita, että jo runsaan vuoden kulluttua eli vuoden 2003 alussa tuontikiintiöissä tapahtuu selvä hyppäys ylöspäin. On laskettavissa, että täyden kiintiön Saksasta tuolloin tuova matkailija ”säästää” vähintään 3 500 markkaa verrattuna siihen, että ostaisi saman määrän alkoholia nykyhinnoin Suomesta. Vuonna 2004 summa likimäärin kaksinkertaistuu. Säästöillä rahoittaa jo 2003 helposti matkan, ja rahaa jää ylikin riippuen esimerkiksi siitä, kuinka monta henkilöä pakettiauton vuokra- ja polttoainekustannuksia on jakamassa.

Kotimaisten alkoholialojen kannalta kuva muuttuu entistä uhkaavammaksi, kun otetaan huomioon, että kanssamme samassa tuontikiintiöiden purkuaikataulussa olevassa Ruotsissa alennuspaineet ovat Saksan läheisyyden vuoksi jopa suuremmat kuin meillä ja että Virosta on todennäköisesti tulossa EU-maa jo vuonna 2004.

Karhun arvio siitä, että kiinnostus alkoholin maahantuontiin olisi nyt hiipumassa, on hämmästyttävä. Johtopäätöstä ei tue millään lailla se, että kotimaan kulutus on ollut viime vuonna selvässä kasvussa. Miksei olisi ollut, kun suomalaisten ostovoima on tuntuvasti lisäänty-

nyt, eikä toisaalta tuontikiintiöissä ole tapahtunut – olutkiintiön viime marraskuista korotusta lukuun ottamatta – mainittavia muutoksia? Toisaalta käytettävissä ei ole edes tutkimustietoa alkoholituonnin kehityksestä vuodenvaihteen 2000/2001 jälkeen.

Usein alkoholiverokeskusteluissa käytetty ”kipuraja” on mielenkiintoinen käsite. Karhukin toteaa, että jos tuonti kasvaa kipurajojen yli, on veronalennuksiin ryhdyttävä. Mikä tuo raja käytännössä olisi? Joka tapauksessa asiaa puhtaasti alkoholipoliittiselta kannalta tarkastelevan kipuraja kulkee varmasti kauempana kuin valtiontaloudelliselta tai työllisyysnäkökulmasta kysymystä pohdiskelevan.

Tarkoittaisiko se esimerkiksi sitä, että kun kotimaisilla alkoholialoilla alkaa konkurssiaalto, tuo raja on ylitetty? Jos näin on, ollaan kyllä verotoimien suhteen jo pahasti jälkijunassa – ottaen vielä huomioon viiveet, jotka tilastojen saantiin sekä poliittiseen päätöksentekoon ja toimeenpanoon liittyvät.

Alennusten etupainotteisuuden siunauksellisuudesta on oikeastaan tarpeetonta enää keskustella, koska aika on niiden suhteen käymässä todella vähiin. Todettakoon kuitenkin, että

myös alkoholitutkijapiireissä asettaisista toimia on perinteisesti pidetty alkoholialojen hallittavuuden kannalta äkkirysäyksiä suotavampina.

Päähuomio onkin nyt kiinnitettävä siihen, että alennuksiin ryhdyttäisiin edes tasapainotteisesti tulevien tuontikiintiökorotusten kanssa. Viimeistään vuoden 2003 alussa täytyisi siis jotta tapahtua. Veropäätökset olisi aiheellista tehdä hyvissä ajoin jo senkin vuoksi, että myös Ruotsissa tullaan mitä todennäköisimmin alkoholiveroa tuntuvasti alentamaan runsaan vuoden kuluttua.

Hinnanlaskun myötä alkoholin kulutus ja haitat valitettavasti ainakin lyhyellä aikavälillä lisääntyvät. Näin käy riippumatta siitä, toteutuuko lasku halvan ulkomaisen alkoholin saatavuuden olennaisen kasvun vai kotimaisen alkoholiveron alentamisen kautta. Haittojen torjumiseksi pidemmällä aikavälillä on valistuksen ohella kuitenkin jatkossa olemassa ainoastaan yksi merkittävä keino: EU-maiden pitäisi pystyä sopimaan nykyistä selvästi korkeammasta alkoholin minimiverotasosta. Ainakaan lähivuosien hätään ei tätä kautta apua kannata odottaa.

HEIKKI LANKINEN